

STANDART HASTA İLE EĞİTİMİN PROFESYONEL DEĞERLERE ETKİSİ

THE EFFECT OF STANDARDIZED PATIENT EDUCATION ON PROFESSIONAL VALUES

Yeşim ŞENOL¹ , Selen BOZKURT² , Ender TERZİOĞLU³

Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi, ¹Tıp Eğitimi Anabilim Dalı, ²Tıp Bilişimi Anabilim Dalı, ³İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Antalya, Türkiye

ORCID IDs of the authors: Y.Ş. 0000-0002-7842-3041; S.B. 0000-0002-3328-6231; E.T. 0000-0002-1228-7323

Cite this article as: Senol Y, Bozkurt S, Terzioglu E. The effect of standardized patient education on professional values. J Ist Faculty Med 2019;82(4):199-205. doi: 10.26650/IUITFD.2018.0004

ÖZET

Amaç: Bu çalışmada yapılandırılmış bir eğitim programı ve standardize hasta uygulamaları ile profesyonellik değerlerinin değişiminin izlenmesi hedeflenmiştir.

Yöntem: Çalışma 2016-2017 eğitim döneminde eğitim alan 346 üçüncü sınıf öğrencisi ile yürütülmüştür. Profesyonelliğe ilişkin tutumlar, Pensilvanya Eyalet Üniversitesi Tıp Fakültesi tarafından geliştirilen "profesyonellik" ölçeği kullanılarak değerlendirilmiştir. Ölçek formu öğrencilerin tümüne eğitim öncesi (ön test) ve eğitimlerin bitmesinden sonra (son test) uygulanmıştır.

Bulgular: Standardize hasta uygulaması sonrası, öğrencilerin profesyonellik tutum ölçeği ortalama puanları; eğitim öncesi ve sonrasında sırasıyla hesap sorulabilirlik için 17,5±1,8-18,1±1,9; zenginleştirme için 16,4±2,1-17,0±1,6; hakkaniyet için 12,5±1,3-13,0±2,1, onur ve şeref için 19,64±1,7-20,7±1,5, özgecilik için 8,4±1,2-13,5±2,1 ödev için 11,9±1,2-13,4±1,1 ve saygı için 5,51±0,6-5,9±0,9 olarak bulunmuştur (p<0,05). Öğrencilerin ortalama puanları cinsiyete göre karşılaştırıldığında tüm alt boyutlarda, kadın öğrencilerin puanları erkek öğrencilere göre yüksek bulunmuştur (p<0,05).

Sonuç: Profesyonel değerler birden çok değişkenden etkilenen, karmaşık, ölçülmesi zor bir yetkinlik alanıdır. Standart hasta ile eğitimden sonra öğrencilerin profesyonellik ölçek puanlarında bir artış görülmüştür. Bu artış kadın öğrencilerde erkek öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksektir.

Anahtar Kelimeler: Profesyonellik, tıp eğitimi, standart hasta

ABSTRACT

Objective: This study aims to investigate the changes in professional values through a structured training program and standardized patient practices.

Method: The study was conducted with 346 3rd year medical students during the 2016-2017 academic year. Attitudes towards professionalism were assessed by using the "Professionalism" scale developed by The Penn State College of Medicine. The scale was applied to all of the students before the training (pre-test) and after the training was completed (post-test).

Results: The mean scores of the pre-test and post-test, respectively, were 17.5±1.8-18.1±1.9 for accountability; 16.34±2.1-17.0±1.6 for enrichment; 12.5±1.3-13.0±2.1 for equity; 19.6±1.7-20.7±1.5 for honor and integrity; 8.4±1.2-13.5±2.1 for altruism; 11.9±1.2-13.4±1.1 for duty; and 5.51±0.6-5.92±0.9 for respect (p<0.05). When the mean scores of the students were compared based on gender, the scores of the female students were found to be higher than those of the male students in all sub dimensions (p<0.05).

Conclusion: Professional values are important concepts which are complex, difficult-to-measure and affected by multiple factors. An increase was observed in the professionalism scores of the students after the standard patient education practice. This increase was found to be significantly higher among the female students than among the male students.

Keywords: Professionalism, medical education, standardized patient

İletişim kurulacak yazar/Corresponding author: yysenol@gmail.com

Başvuru/Submitted: 07.09.2018 • **Revizyon Talebi/Revision Requested:** 09.01.2019 •

Son Revizyon/Last Revision Received: 04.02.2019 • **Kabul/Accepted:** 26.03.2019 • **Online Yayın/Published Online:** 03.09.2019

©Telif Hakkı 2019 J Ist Faculty Med - Makale metnine jmed.istanbul.edu.tr web sayfasından ulaşılabilir.

©Copyright 2019 by J Ist Faculty Med - Available online at jmed.istanbul.edu.tr

GİRİŞ

Profesyonellik kavramı tüm dünyada mezuniyet öncesi ve sonrası eğitim programında yetkinlik alanı olarak yer almaktadır (1,2).

Profesyonellik ile ilgili pek çok tanım bulunmaktadır. Bu tanımlarda çeşitlilik olmasının nedenleri arasında profesyonellik tanımının bireysel, toplumsal ve kültürel değişkenlerden etkilenmesi yer almaktadır. Bu etkileşimde mesleki değerlerin karmaşık yapısı da rol oynamaktadır. Profesyonellik kavramı genel olarak mesleğe uygun özellikler ve davranış kuralları olarak tanımlanmaktadır. Mesleğe özgün profesyonellik ise "hasta önceliklerini hekim önceliklerinin üstünde tutan özverili sağlık hizmeti sunumu" olarak tanımlanmaktadır. Profesyonellik bir mesleği başarılı bir şekilde yürütmek için geçerli özgün davranışlar ve yeterlikler bileşimidir (2-4).

Dünyada tıp eğitimi ile ilgili kuruluşların profesyonellikle ilgili temel prensiplerde ortaklaştığı görülmektedir. Temel yaklaşım, etik uygulamalar, yüksek kişisel davranış standartları, mesleğine bağlılık, bilimsel bilgi, mesleki düzenlemelere bağlılık ve kişisel sağlığını koruyarak bireysel olarak hastaların ve toplumun sağlığına ve iyilik haline kendilerini adanma, sosyal adalet, hasta önceliği, mahremiyet gibi başlıkları içermektedir (3,4). Ülkemizde de 2014 yılında revize edilen Ulusal Çekirdek Programında (UÇEP) profesyonellik ve iletişim konusuna geniş bir yer verilmiştir. Ulusal Tıp Eğitimi Akreditasyon Kurulu (UTE-AK) tarafından belirlenen temel rollerden bir tanesi de profesyonelliktir (5,6).

Tıp eğitimi ile ilgili bu görüşlerden sonra profesyonellik kavramı tıp eğitimine entegre edilmeye başlanmış ve başarılı örnek uygulamalar ortaya çıkmıştır. Profesyonellik eğitiminde bir çok alanın uygun öğretme yaklaşımları ile bir arada eğitim vermesi önerilmektedir. Profesyonellik eğitiminin verilme şekli ile ilgili değişik yöntem önerileri bulunmaktadır. Rol modellik, olgu senaryo tartışmaları, videolar, küçük grup çalışmaları, sanatsal aktiviteler bu yöntemlerin içinde sayılabilir (4,7-9).

Profesyonelliğin değerlendirilmesinde de bu alandaki bilginin klinik uygulama içinde değerlendirmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bunun içinde rol yapma (role play), standardize hasta görüşmeleri, klinik ortamda hasta ile etkileşimin gözlenmesi ve kontrol listeleri ile değerlendirilmesi önerilmektedir. Bunun dışında portfolyo, simülasyonlar, kendi kendini değerlendirme, 360 derece değerlendirme, hasta değerlendirmesi kullanılan diğer yöntemlerdir (4,9-12). Bu konuda dünyada ve özellikle ülkemizde çalışmalar bulunmaktadır (12). İspanya (13) ve Pakistan (14)'da mezuniyet öncesi eğitimde kullanılan ölçek, mezuniyet sonrası eğitimde bir çok uzmanlık alanında kullanılmıştır (15,16).

Bu çalışmada yapılandırılmış bir eğitim programı ve standardize hasta uygulamaları ile profesyonellik değerlerinin değişiminin izlenmesi hedeflenmiştir.

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Çalışma 2016-2017 eğitim döneminde Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesinde eğitim alan 346 üçüncü sınıf öğrencisi ile Mesleki Beceri ve Klinik Uygulama Bloğu içinde yer alan standart hasta uygulaması içinde yürütülmüştür.

Eğitim programı

Mesleki Beceri ve Klinik Uygulama Bloğu üçüncü sınıfta yer alan, iletişim becerileri, mesleki beceriler ve muayene becerilerinin kazandırıldığı ve profesyonel değerlerin tartışıldığı yatay bir programdır. Eğitim programında her hafta Salı ve Perşembe günleri dörder saat olacak şekilde yer almaktadır. Mesleki Beceri ve Klinik Uygulama Eğitim Programı; olgu sunumu, DVD, simüle/standardize hasta, maket üzerinde mesleki beceri eğitimi ile hastanede gerçek hasta ile görüşmeden oluşmaktadır.

Mesleki Beceri ve Klinik Uygulama Bloğunda üçüncü sınıf öğrencileri için standart hastalar ile hasta ve hasta yakınları ile açık ve net iletişim kurma, hastayı sorgulayarak hasta ve hastalığa uygun tam ve doğru bir öykü alabilme ve hasta hekim ilişkisinde profesyonel tavırlarını geliştirebileceği uygulamalar yer almaktadır.

Uygulamalar küçük grup etkinliği şeklinde yürütülmüş, her öğrencinin en az iki kez standardize hasta ile görüşmesi sağlanmıştır. Standart hastalar ile hasta öyküsü alma, fizik muayene ve profesyonel değerlerle ilgili uygulamalar yapılmıştır. Görüşmeler dışında eğitimlerde film izleme ve klinik öğretim üyeleri ile olgu dosyaları üzerinden olgu tartışması, hasta görüşme videolarının ve hasta geribildirimlerinin tartışılması yer almaktadır.

Ölçme araçları

Profesyonelliğe ilişkin tutumlar, Pensilvanya Eyalet Üniversitesi Tıp Fakültesi tarafından geliştirilen "profesyonellik" ölçeği kullanılarak değerlendirilmiştir. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Demirören ve ark. tarafından gerçekleştirilmiştir (17). Ölçek yedi alt boyutu temsil eden 36 maddeden oluşmaktadır. Ölçek alt boyutları, hesap sorulabilirlik, zenginleştirme, hakkaniyet, onur ve şeref, özgecilik, ödev, saygıdır (Tablo 1). Her madde beşli Likert ölçeği ile değerlendirilmiştir. Ölçeğin Türkçe uyarlamasının alt boyutları için Cronbach alfa değerleri 0,76, 0,78, 0,71, 0,71, 0,73, 0,71, 0,51 olarak bulunmuştur.

Ölçek formu öğrencilerin tümüne eğitim öncesi (Ön test) ve iki standart hasta görüşmesi tamamlandıktan sonra (son test) uygulanmıştır. İstatistiksel analizlerde ön test ve son test arasındaki farkı karşılaştırmak için ve cinsiyetler arası farkı incelemek için, t-test, kullanılmıştır.

Tablo 1: Ölçek alt boyutlarının açıklamaları

Hesap verilebilirlik: Ekip içinde hasta bakımının verilmesi için ve araştırmalarda katkı sunmakta saygılı ve iş birliği içinde çalışır.

Zenginleştirme: İş arkadaşlarının profesyonel gelişimlerine ve kişisel gelişimlerine yardımcı olur ve isteklilik gösterir.

Hakkaniyet: Hasta bakımı için tek ve uygun standartları benimser.

Onur ve şeref: Bilimsel kanıt ve deneyimlere dair bilimsel standartları ve temel kararları benimser

Özgecilik: Şefkat gösterir

Ödev: Profesyonel davranış standartlarını karşılamayan kişilere yönelik hareketlerde bulunur.

Saygı: Başkaları için hoş olmayan konuşmalardan ve haksız eleştirilerden kaçınır.

Tablo 2: Çalışmaya katılanların sosyo-demografik ve mesleğe ilişkin özellikleri

Değişkenler	Sayı	Yüzde
Cinsiyet		
Kadın	202	51,9
Erkek	187	48,1
Gelir durumu		
Geliri giderinden fazla	102	26,2
Geliri giderine eşit	248	63,7
Geliri giderinden az	39	10,1
Hekimliğin hayalindeki meslek oluşu		
Evet	289	74,2
Hayır	100	25,8
Uzmanlık alanı seçimi		
Teknik uzmanlık alanları (radyoloji, nükleer tıp)	47	22,0
Laboratuvar uzmanlık alanları	0	0
Hastayla doğrudan karşılaşılan alanlar	342	88,0
Hekimlik mesleğinde role model		
Öğretim üyesi	280	72,0
Dizi- film karakteri	54	14,1
Aile bireyleri	31	8,0
Diğer	23	5,9
Hekimlik mesleğinde uygun tanım		
İnsanlara yardım etme fırsatı sağlayan bir yol, varoluş nedeni, yaşam tarzı	287	73,7
İyi yapılması gereken iş, geçim kaynağı ve meslek	78	20,1
Her iki tanım	24	6,3

BULGULAR

Katılımcıların %51,9'u kadın, %63,7'sinin geliri giderine eşit, %74,2'sinin hekimlik hayalindeki meslek, %88'i uzmanlık alanı olarak hastayla doğrudan temas sağlayan alanları seçmek istemektedir. Öğrencilerin %72'sinin hekimlik mesleğinde, en çok öğretim üyelerini rol model

olarak aldığını saptanmıştır. Hekimlik mesleğini en iyi tanımlayan ifadeyi ise %73,7'si "insanlara yardım etme fırsatı sağlayan bir yol, varoluş nedeni, yaşam tarzı" olarak tanımlamıştır (Tablo 2).

Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin güvenilirlik katsayıları Tablo 3'de sunulmuştur. Ölçeğin alt boyutları için Cronbach alfa

değerleri 0,67 ile 0,78 arasında değişmektedir.

Standardize hasta ile uygulamalar sonrası, öğrencilerin profesyonellik tutum ölçeği ortalama puanları; eğitim öncesi ve sonrasında sırasıyla hesap sorulabilirlik için 17,52±1,75-18,12±1,85; zenginleştirme için 16,38±2,1-17,0±1,6; hakkaniyet için 12,5±1,3-13,03±2,1, onur ve şeref için, 19,64±1,7-20,7±1,5, özgecilik için 8,4±1,2-13,5±2,1 ödev için 11,9±1,2-13,4±1,1 ve saygı için

5,51±0,6- 5,92±0,9 olarak bulunmuştur. Eğitim öncesi ve sonrası ortalama puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (Tablo 4).

Öğrencilerin özelliklerine göre istatistiksel olarak karşılaştırma yapıldığında; eğitim öncesinde kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre tüm alt boyutlarda daha yüksek puan aldıkları görülmüştür. Eğitim sonrasında ise hakkaniyet ve saygı alt boyutlarında kadın öğrencilerin erkek

Tablo 3: Akdeniz Üniversitesi tıp fakültesinde uygulanan PSCOM profesyonellik ölçeğinin alt boyutlarının güvenilirlik katsayıları ve puan aralıkları

Alt boyutlar	Cronbach alfa	Madde sayısı	Puan aralıkları
Hesap sorulabilirlik	0,78	7	1-35
Zenginleştirme	0,80	6	1-30
Hakkaniyet	0,71	4	1-20
Onur ve şeref	0,71	8	1-40
Özgecilik	0,73	3	1-15
Ödev	0,69	5	1-25
Saygı	0,67	2	1-10

Tablo 4: Akdeniz Üniversitesi tıp fakültesinde uygulanan PSCOM profesyonellik ölçeğinin alt boyutlara göre ortalama değerleri

Ölçek alt boyutları	Eğitim öncesi	Eğitim sonrası	p*
Hesap sorulabilirlik	17,5±1,8	18,1±1,9	0,016
Zenginleştirme	16,3±2,1	17,0±1,6	0,023
Hakkaniyet	12,5±1,3	13,0±2,1	0,010
Onur ve şeref	19,6±1,7	20,7±1,5	0,031
Özgecilik	8,4±1,2	13,5±2,1	0,001
Ödev	11,9±1,2	13,4±1,1	0,024
Saygı	5,5±0,6	5,9±0,9	0,018

Tablo 5: Eğitim öncesi ve sonrasında cinsiyete göre profesyonellik ölçek alt boyutlarının ortalama puanlarının dağılımı

Ölçek alt boyutları	Eğitim öncesi		Eğitim sonrası		P* Ö-S
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	
Hesap sorulabilirlik	18,4±1,8	16,6±1,8	18,5±1,9	17,9±1,9	<0,01->0,05
Zenginleştirme	17,2±1,8	15,6±2,1	17,3±1,6	16,7±1,6	<0,01->0,05
Hakkaniyet	13,8±1,2	11,3±1,3	14,3±2,1	12,7±2,1	<0,01-<0,01
Onur ve şeref	20,1±1,3	18,5±2,1	20,7±1,5	19,6±1,5	<0,01->0,05
Özgecilik	9,0±1,2	7,8±1,2	13,6±2,1	13,4±2,1	<0,01->0,05
Ödev	12,3±1,4	11,6±1,2	13,7±1,1	13,1±1,1	<0,02->0,05
Saygı	6,4±0,8	5,0±0,6	6,7±0,9	5,1±0,9	<0,04-<0,04

Ö-S*: eğitim öncesi - sonrasında cinsiyete göre p değeri

öğrencilere göre tüm alt boyutlarda daha yüksek puan aldıkları görülmüştür. Diğer değişkenlerle istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Tablo 5).

Standart hasta ile uygulamalar sonrası, öğrencilerin %91,4'ü görüşmeye katılan standart hasta ve öyküsünden, %93,3'ü görüşmenin öğrenmelerine katkısından, %92,8'i geribildirim verilmesinin öğrenmeye katkısından memnun olduklarını belirtmiştir. Kendi performansları açısından %87,6'sı memnun olduklarını ifade etmiştir. Genel olarak uygulamadan memnun olan öğrencilerin oranı %99'dur.

TARTIŞMA

Son yıllarda tıp eğitimi alanında profesyonelliğin değerlendirildiği çalışmalar artmıştır. Bu çalışmalar daha çok öğrencilerin davranışları, algı ve ihtiyaçları (14-16) ve alanda kavramsal yapı ve ölçek geliştirmeye (13,17) yöneliktir. Bu çalışmaların ortak noktası kısmen küçük öğrenci grupları ile yürütülmesi ve/veya kesitsel nitelikte olmasıdır. Öğrencilere verilen eğitimin etkinliğinin değerlendirildiği çalışmalara çok azdır. Yürütülen çalışma büyük bir örneklem grubunda yapılandırılmış bir eğitim programının etkinliğini öntest ve son test ile değerlendirmiştir. Yapılan çalışma ile profesyonel değerlere ilişkin öğrencilerin görüşlerinde eğitim öncesi ve sonrasında tüm alt boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı bir yükselme görülmüştür. Yapılandırılmış eğitim programının ve standart hasta ile görüşmenin tutumlarda değişime neden olduğu söylenebilir.

Standardize hastalarla eğitim ve değerlendirme yöntemi, son 40 yılda giderek benimsenen, eğitimin erken dönemlerinde, öğrencilerin gerçek hastayla karşılaşmasından önce, iletişim, öykü alma, fizik inceleme, klinik akıl yürütme ve karar verme becerilerini geliştirmesi, eş zamanlı olarak da sınavların geçerlik ve güvenilirliğinin artırılması için kullanılan bir eğitim yöntemidir (18-20). Düzenli, yapılandırılmış, öğretim üyesi, akran ve standardize hasta geribildirimleri öğrencilerin iletişim, empati becerisi ve profesyonel değerlerini geliştirmektedir (21). Küçük gruplarla verilen kuramsal, probleme dayalı eğitimler standart hasta eğitimleri ile desteklenmiştir. Eğitim sonrasında eğitim öncesine göre çalışmaya katılan öğrencilerin puanlarının artması eğitimin etkinliğinin olduğunu göstermektedir.

Çalışma alt ölçeklerinin güvenilirlik katsayısı ölçeğin geliştirildiği ve uyarlamasını yapıldığı çalışmalara benzer özellikler göstermiştir. Uyarlamanın yapıldığı çalışmada ödev ve saygı başlığının Cronbach alfa katsayısı düşük iken bizim çalışmada diğer alt boyutlara yakın sonuçlar alınmıştır. Ölçeği geliştiren ve uyarlayanlar saygı başlığının yorumlanırken daha dikkatli olunması gerektiğine vurgu yapmaktadır. Ancak çalışmamızda saygı başlığının güvenilirlik katsayısı diğer alt boyutlara benzer bir dağılım göstermiştir.

PSCOM ölçeğinin alt boyutları Dünya Tıp eğitimi Akreditasyon Birliği, Kanada Hekimler ve Cerrahlar Birliği, Amerikan Tıp Okulları gibi çeşitli birlik ve komisyonlarda kabul görmüş özelliklerdir (23). Çalışmamızda tüm alt boyutlar için öğrencilerin almış oldukları ortalama puanlar, eğitim sonrasında eğitim öncesine göre artmıştır. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesinde klinik öncesi dönem puanı, klinik dönem ve intörnlik dönemi ortalama puanları ile karşılaştırıldığında klinik öncesi dönem puanları ile bulduğumuz sonuçlar benzer özellikler göstermektedir. Ancak Pakistan'da (14) yapılan çalışmada klinik öncesi dönemde öğrencilerin ölçekten aldıkları puanlar bizim puanlarımızdan yüksekti. Bir çok etkenden etkilenen bir kavram olan profesyonellik, kişilerin önceki yaşantılarından, sosyal çevrelerinden, ve yaşadıkları süreçlerden etkilenmektedir (23,24). Bu farklılığın bu nedenlerden kaynaklandığı düşünülmektedir. Öğrencilerin ölçekten aldıkları ortalama değerlere bakıldığında, eğitim sonrasında yükselme görülmesi standart hasta, film izlenmesi ve raporlanması gibi yapılandırılmış bir eğitim programının profesyonellik değerlere olumlu bir bakış açısı kazandırdığı söylenebilir.

Eğitim sonrasında eğitim öncesine göre en büyük puan farkı özgeçmiş alt boyunda yaşanmıştır. Alan yazında tıp eğitimine başlayan öğrencilerin profesyonellik özelliklerine yönelik olumlu tutumlara sahip olduklarını gösteren bulgular bulunmaktadır (25). Sonuçlarımızda öğrencilerin tıp eğitimine seçme nedeni olarak "büyük oranda insanlara yardım etme fırsatı sağlayan bir yol, varoluş nedeni yaşam tarzını benimsemelerini" gösteren seçeneği işaretlemeleri tıp eğitimini ideal duygular ve olumlu düşüncelerle seçtiklerini desteklemektedir. Yine benzer bir çalışmada birinci sınıf tıp öğrencilerinin profesyonellik ile ilgili bilgilerinin genel, basit, dar kapsamlı, karmaşık ve derin olmayan özellikler gösterdiği bulunmuştur (25). Klinik eğitime geçiş sürecinde bu özelliklerin olumsuz olarak değiştiği gösterilmektedir. Bu nedenle tıp eğitimi süresince yapılandırılmış ve sürekli eğitim programlarının oluşturulması profesyonellik eğitimi becerilerin olgunlaşmasını ve kalıcı bir hale gelmesini sağlayacaktır.

Cinsiyet açısından kadın ve erkek öğrencilerin ortalama puanları karşılaştırıldığında kadın öğrencilerde eğitim sonrasında ortalama puanlarda daha fazla değişim dikkat çekmektedir. Demirören ve arkadaşlarının (17) yapmış olduğu çalışmada da kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre ölçekten daha yüksek puan aldıkları dikkat çekmektedir. Daha önce yapılan çalışmalarda da kadın öğrenciler empati, iletişim becerileri ölçeklerinden de yüksek puan alma eğilimindedir. Psikiyatri uzmanlık öğrencileri ile yapılan bir başka çalışmada kadın uzmanlık öğrencilerinin etik ikilemler konusunda daha fazla sorun tanımlamışlardır. Aynı zamanda etik konulara hazırlanma ve profesyonelliğin olumlu rolüne daha güçlü vurgu yaptıkları vurgulamışlardır. Kadın uzmanlık öğrencileri erkek öğrencilere göre

etik ve profesyonelliğe dair eğitimleri erkek uzmanlık öğrencilerine göre daha fazla desteklediği belirtilmektedir. Farklıklar sosyal faktörlerin yanı sıra erkek ve kadınların duygusal ve bilişsel farklılıklarından kaynaklanabilir (26). Ancak çalışmamızda erkek öğrencilerin eğitim sonrasında puanlarının yükselmesi eğitim ile yeterliliğin benzer seviyelere gelebileceğini de göstermektedir.

Çalışmamızda profesyonelliği etkileyen değişkenler açısından incelediğimiz rol modellik kavramında öğrencilerin büyük çoğunluğu rol model olarak öğretim üyelerini aldıklarını belirtmiştir. İkinci sırada dizi ve film karakterleri rol oynamaktadır. Çalışmalarda profesyonellik ile ilgili formal eğitim programının yeterli olmayacağı, eğitim programı içerisinde "örtük müfredatın" varlığının öğrenci gelişiminde önemli katkılarına olduğu belirtilmektedir (4). Öğretim üyelerinin tıp fakültesi öğrencileri için önemli bir rol model oldukları bilinmektedir. Rol modeller öğrencilerin tutumunda olumlu ya da olumsuz algılara neden olmaktadır. Rol modellikte özellikle hekim hasta iletişimi, saygı vb. gibi becerilerin rol modeller tarafından etkilendiği belirtilmektedir. Yapılan çalışmalarda tıp öğrencilerinin klinik ve akademik olarak yetkin, hastaları ile ilgili, iyi insani ilişkileri olan hekimleri iyi rol modeller olarak tanımladıklarını belirtmektedir (27-29).

Çalışmanın sınırlılığı tek bir fakültede ön test son test modeli ile yapılmasıdır. Kontrol grubu olan ve klinik yılları da içine alan bir modelin yapılandırılması verilen eğitimin etkinliğini göstermek için daha sağlıklı sonuçlar verecektir.

SONUÇ

Profesyonel değerler birden çok değişkenden etkilenen, karmaşık, ölçülmesi zor bir yetkinlik alanıdır. Standart hasta ile eğitimden sonra öğrencilerin profesyonellik ortalaması ölçüm puanlarında bir artış görülmüştür. Bu artış kadın öğrencilerde erkek öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur.

Etik Komite Onayı: Etik komite onayı bu çalışma için, yerel etik komiteden alınmıştır.

Bilgilendirilmiş Onam: Katılımcılardan bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Çalışma Konsepti/Tasarım- Y.Ş., S.B., E.T.; Veri Toplama- Y.Ş.; Veri Analizi/Yorumlama- Y.Ş.; Yazı Taslağı- Y.Ş.; İçeriğin Eleştirel İncelemesi- Y.Ş., S.B., E.T.; Son Onay ve Sorumluluk- Y.Ş., S.B., E.T.; Malzeme ve Teknik Destek- Y.Ş., S.B., E.T.; Süpervizyon- Y.Ş., S.B., E.T.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması beyan etmemişlerdir.

Finansal Destek: Bu çalışma Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Proje Birimi tarafından desteklenmiştir. (proje kodu: TSA-2016-1899).

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was received for this study from the local ethics committee.

Informed Consent: Written consent was obtained from the participants.

Peer Review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Conception/Design of Study Y.Ş., S.B., E.T.; Data Acquisition- Y.Ş.; Data Analysis/Interpretation- Y.Ş.; Drafting Manuscript- Y.Ş.; Critical Revision of Manuscript- Y.Ş., S.B., E.T.; Final Approval and Accountability- Y.Ş., S.B., E.T.; Technical or Material Support- Y.Ş., S.B., E.T.; Supervision- Y.Ş., S.B., E.T.

Conflict of Interest: Authors declared no conflict of interest.

Financial Disclosure: This study was supported by Scientific Research and Project Unit of Akdeniz University. (project code: TSA-2016-1899).

KAYNAKLAR

1. Frank JR, Snell L, Sherbino J. CanMEDS 2015, Physician Competency Framework. Ottawa: Royal College of Physicians and Surgeons of Canada; 2015.
2. ACP-ASIM Foundation European Federation of Internal Medicine. Project of the ABIM Foundation, Medical professionalism in the new millennium: A physician Charter. Ann Intern Med 2002;136(3):243-6. [CrossRef]
3. Barnhoorn PC, Youngson C. Refining a definition of medical professionalism. Acad Med 2014;89(12):1579. [CrossRef]
4. Hilton S, Soutgate L. Professionalism in medical education. Teaching and Teacher Education 2007;23:265-79. [CrossRef]
5. Ulusal çekirdek eğitim programı, 2014, Available from: http://www.yok.gov.tr/documents/10279/38058561/tip_fakultesi_cep.pdf (23 Mart 2018 tarihinde ulaşılmıştır)
6. UTEAK. ÖZdeğerlendirme raporu hazırlama kılavuzu. 2018 http://www.uteak.org.tr/uploads/belge/adresinden_erisim_tarihi:28.01.2019
7. Jameel A, Noor SM, Ayub S, Ali SS, Park YS, Tekian A. Feasibility, relevance and effectiveness of teaching and assessment of ethical status and communication skills as attributes of professionalism. JPMA 2015;65:721-6.
8. Dieter PM, Hudak NM, Robinson PR. Promoting faculty professionalism: a case-based approach. Perspect Med Educ 2015;4(4):188-90. [CrossRef]
9. Yazdankhah A, Tayefeh Norooz M, Ahmadi Amoli H, Aminian A, Khorgami Z, Khashayar P, et al. Using 360-degree multi-source feedback to evaluate professionalism in surgery departments: An Iranian perspective. Med J Islam Repub Iran 2015;29(1):1088-94.
10. Mueller PS. Incorporating professionalism into medical education: The Mayo Clinic Experience. Keio J Med 2009;58(3):133-43. [CrossRef]
11. Dwyer T, Glover Takahashi S, Kennedy Hynes M, Herold J, Wasserstein D, Nousiainen M, et al. How to assess communication, professionalism, collaboration and the other intrinsic CanMEDS roles in orthopedic residents: use of an objective structured clinical examination (OSCE). Can J Surg 2014;57(4):230-6. [CrossRef]

12. Ülkü HH, Şenol Y. Mezuniyet öncesi tıp eğitiminde profesyonizm ve iletişim becerilerinin 360 derece değerlendirme yöntemiyle belirlenmesi. *Tıp Eğitimi Dünyası* 2017;49:28-38.
13. Bustamante E, Sanabria Á. Spanish adaptation of The Penn State College of Medicine Scale to assess professionalism in medical students. *Biomedica* 2014;34(2):291-9. [\[CrossRef\]](#)
14. Akhund S, Shaikh ZA, Ali SA. Attitudes of Pakistani and Pakistani heritage medical students regarding professionalism at a medical college in Karachi, Pakistan. *BMC Res Notes* 2014;7:150. [\[CrossRef\]](#)
15. Kung JW, Slanetz PJ, Huang GC, Eisenberg RL. Reflective Practice: Assessing its Effectiveness to Teach Professionalism in a Radiology Residency. *Acad Radiol* 2015;22(10):1280-6. [\[CrossRef\]](#)
16. Tran EM, Scott IU, Clark MA, Greenberg PB. Assessing and Promoting the Wellness of United States Ophthalmology Residents: A Survey of Program Directors. *J Surg Educ* 2018;75(1):95-103. [\[CrossRef\]](#)
17. Demirören M, Öztuna D. Tıp öğrencilerinde profesyonizme yönelik tutumlarının değerlendirilmesi: ölçek uyarlama çalışması. *STED* 2015;24(3):89-98.
18. Rees C, Sheard C, Mcpherson A. Medical students' views and experiences of methods of teaching and learning communication skills. *Patient Educ Couns* 2004;54(1):119-21. [\[CrossRef\]](#)
19. Wright B, McKendree J, Morgan L, Allgar VL, Brown A. Examiner and simulated patient ratings of empathy in medical student final year clinical examination: are they useful? *BMC Med Educ* 2014;14:199. [\[CrossRef\]](#)
20. Berg K, Majdan JF, Berg D, Veloski J, Hojat M. Medical students' self-reported empathy and simulated patients' assessments of student empathy: An analysis by gender and ethnicity. *Acad Med* 2011;86(8):984-8. [\[CrossRef\]](#)
21. Guiton G, Hodgson CS, Delandshere G, Wilkerson L. Communication skills instandardized-patient assessment of final-year medical students: a psychometric study. *Adv Health Sci Educ Theory Pract* 2004;9(3):179-87. [\[CrossRef\]](#)
22. Goldie J, Dowie A, Cotton P, Morrison J. Teaching professionalism in the early years of a medical curriculum: a qualitative study. *Med Educ* 2007;41(6):610-7. [\[CrossRef\]](#)
23. Blackall GF, Melnick SA, Shoop GH, George J, Lerner SM, Wilson PK, et al. Professionalism in medical education: the development and validation of a survey instrument to assess attitudes toward professionalism. *Med Teach* 2007;29(2-3):e58-62. [\[CrossRef\]](#)
24. Morrison J, Dowie A, Cotton P, Goldie J. A medical education view on sociological perspectives on professionalism. *Med Educ* 2009;43(9):824-5. [\[CrossRef\]](#)
25. Monrouxe LV, Rees CE, Hu W. Differences in medical students' explicit discourses of professionalism: acting, representing, becoming. *Med Educ* 2011;45(6):585-602. [\[CrossRef\]](#)
26. Roberts LW, Green Hammond KA, Geppert CM, Warner TD. The positive role of professionalism and ethics training in medical education: a comparison of medical student and resident perspectives. *Acad Psychiatry* 2004;28(3):170-82. [\[CrossRef\]](#)
27. Byszewski A, Gill JS, Lochnan H. Socialization to professionalism in medical schools: a Canadian experience. *BMC Med Educ* 2015;15:204. [\[CrossRef\]](#)
28. Joubert PM, Krüger C, Bergh A-M, et al. Medical students on the value of role models for developing 'soft skills' - "That's the way you do it" *S Afr Psychiatry Rev* 2006;9:28-32. [\[CrossRef\]](#)
29. Benbassat J. Role modelling in medical education: the importance of reflective imitation. *Acad Med* 2014;89(4):550-4. [\[CrossRef\]](#)